

สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่เมื่อมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานในละแวกนี้
ว่า มีตระกูลคหบดีมีฐานะดีตระกูลหนึ่งได้ลงเรือพาครอบครัวพร้อม
ทั้งทรัพย์สินหนีข้าศึกเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา รอนแรมถึงแหลม

ชม 'ภาพปูนปั้น' เมืองมอญ ยลเสน่ห์แห่งงานศิลป์ 'เบญจรงค์'

ขนาดโบราณ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2312
ปรากฏนามผู้สร้าง มีตำนานเล่าขานกันมา
ว่าตระกูลหนึ่งได้ลงเรือพาครอบครัวพร้อม
ของครั้งเลียบกรุงศรีอยุธยา รอนแรมถึงแหลม

ภาพปูนปั้นเรื่องจาวพุทธประวัติ

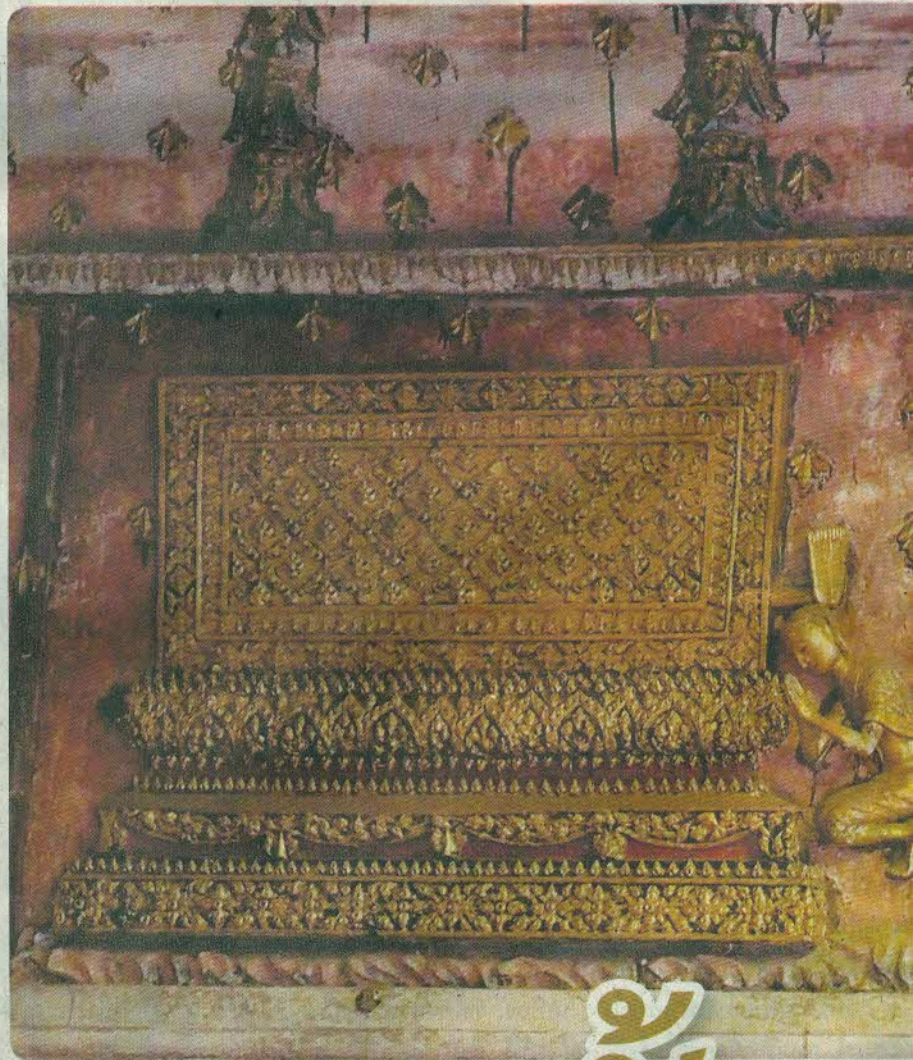
ชม 'ภาพปูนปั้น' เมืองงมมงคล ผลงานศิลปิน 'เบญจรงค์'

★ เติลินิวส์ ★ วาไรตี้

6 เมืองแม่กลอง หรือจังหวัด สมุทรสงคราม นับเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยว ทั้งยังมีความโดดเด่นของวิถีชีวิตริมคลองแบบไทยดั้งเดิม จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ใคร ๆ ต่างหาเวลามาเยือนกันไม่ขาดสาย...

ด้วยสีสันความเป็นธรรมชาติอันน่ารื่นรมย์ เชี่ยวชม อากาศบริสุทธิ์ที่พบเจอได้ตลอดเกือบทุกเส้นทาง แถมยังมีวัดวาอารามเก่าแก่อายุหลายแห่งด้วยกัน ทำให้เมืองแห่งสายน้ำแห่งนี้ถูกบรรจุไว้ในจุดหมายการเดินทาง ซึ่งก็รวมถึงครั้งนี้ โดย ททท. และพันธมิตร อาทิ บริษัท เดอะ มอลล์ กรุ๊ป, แอร์เอเชีย, โมโนกรุ๊ป, โรงแรมโนเครือฟอรัจน์ กรุ๊ป ประสานมือจัดโครงการ “เที่ยวไทยรับพร 12 ราศี” ขึ้น ซึ่งครั้งนี้ได้มีโอกาสตามชาว ราศีพิจิก ไปกราบขอพร หลวงพ่อคง วัดบางกะพ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม เพื่อให้ชีวิตมั่นคง ยืนยาว โดยมี อ.คทา ชินบุญขร ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม นำไพร่พราหมณ์ในเส้นทางมงคล

วัดบางกะพ้อม เป็นวัดโบราณ สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2312 สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่ปรากฏนามผู้สร้าง มีตำนานเล่าขานกันมาว่า มีตระกูลคหบดีมีฐานะดีตระกูลหนึ่งได้ลงเรือพาครอบครัวพร้อมทั้งทรัพย์สินหนีข้าศึกเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา รอนแรมถึงแหลม

ชม 'ภาพปูนปั้น' ยลเสน่ห์งานศิลป์ 'เ

อ.คทา ให้ความรู้ภายในวิหารพระพุทธรูปหล่อ

อ.ศทา:ให้ความรู้ภายในวิหารพระพุทธบาทสี่รอย

๔๔ อีกหนึ่งแหล่งรวมสิ่งมงคล และสืบสานคุณค่าหัตถศิลป์ ๙๙

ภาพปูนปั้นเขียนสี

บางกะพ้อมแห่งนี้ เห็นเป็นที่เหมาะสมร่มรื่น จึงได้พักแรม สร้างที่อยู่อาศัย โดยอาศัยการสานกระบุง ตะกร้า เสื่อลำแพน และกะพ้อมใส่ข้าว เป็นสินค้านำไปขายเพื่อเป็นค่ายังชีพ

ต่อมามีคนมาบอกว่าการทำข้าวตอกยากมาก กำลังทำการสู้รบกันอยู่ที่ค่ายบางกุ้ง ให้รีบหนี แต่คนหนีผู้หนึ่งเห็นว่าคงหลบหนีไม่ทัน จึงได้เข้าไปแอบอยู่ในกะพ้อมที่สานเอาไว้เพื่อจะขาย พร้อมกับนั้นได้ตั้งสัตยาธิษฐานต่อพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายว่า “ขออย่าให้ทหารข้าศึกพบเลย หากรอดพ้นไปได้จะจัดการสร้างวัดและวิหารขึ้นตรงนี้” ซึ่งทหารข้าศึกก็ผ่านไปโดยมิได้พบเห็น ต่อมาจึงได้จัดสร้างวิหารวัดบางกะพ้อมขึ้น ตามที่ตั้งสัตยาธิษฐานไว้ โดยตั้งชื่อวัดว่า “วัดบึงกับพ้อม” ต่อมาคงเพี้ยนไปบ้าง หรือเพื่อความเหมาะสม จึงชื่อ “วัดบางกะพ้อม” มาจนถึงปัจจุบันนี้

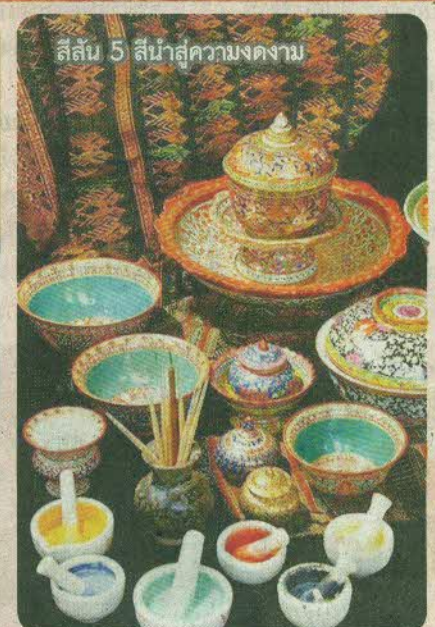
มาวัดแห่งนี้ต้องไม่พลาดสักการะ หลวงพ่อคง พระเกจิอาคมขลังที่มีวัตรปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ กล่าวกันว่า เจริญพรหลวงพ่อกงมีพุทธคุณทางด้านอยู่คงกระพัน โดยด้านหลังที่ติดกับแม่น้ำมีรูปหล่อหลวงพ่อกงองค์ใหญ่ให้ได้กราบไหว้กันอีกด้วย

ขยับมาที่ วิหารประดิษฐานพระพุทธบาทสี่รอย อาคารก่ออิฐถือปูน หลังคาเป็นแบบมียกนก มุงกระเบื้องดินเผารูปเกล็ดปลา ตัวอาคารล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว ภายในนอกจากมีรอยพระพุทธบาทสี่รอยขนาดใหญ่อยู่ตรงกลางวิหารแล้ว เหนือขอบประตูและหน้าต่างทั้งสี่ด้านยังประดับด้วย “ภาพปูนปั้นเขียนสี” เรื่องราวพุทธประวัติ ภาพเล่าตำนานพระพุทธบาท พร้อมทั้งภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวบ้านในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งล้วนเป็นภาพฝาผนังที่ประณีตงดงามแปลกตาและหาดูได้ยากยิ่ง

วิรัตน์ ปันสุวรรณ

มาที่นี้ยังได้สัมผัสกับมนต์เสน่ห์ของ “เครื่องเบญจรงค์” ซึ่งเป็นเครื่องใช้ฝีมืองานหัตถกรรม นับเป็นศิลปะที่ต้องใช้ทั้งสมาธิและความตั้งใจเป็นอย่างมากในการผลิตชิ้นมาลึกล้ำชิ้นหนึ่ง ในสมัยก่อนชาวอำเภอมวกมีการทำเครื่องเบญจรงค์กันอย่างแพร่หลาย แต่ปัจจุบันนั้นกลับเหลือน้อยเต็มที โดย ปันสุวรรณเบญจรงค์ เป็นหนึ่งในแหล่งผลิตเครื่องเบญจรงค์โบราณที่อยู่คู่กับอำเภอมวกมานานหลายสิบปี คุณตาวิรัตน์ ปันสุวรรณ ผู้ก่อตั้ง แม้วัยจะ 91 ปีแล้ว แต่ยังคงกระฉับกระเฉง บอกเล่าเรื่องราวเส้นทางกว่าจะมาถึงทุกวันนี้ให้ฟังว่า จากชีวิตครูสู่พ่อค้ารับซื้อของเก่าเพราะได้รู้จักกับพ่อค้ารับซื้อของเก่าคนหนึ่งที่มาจากกรุงเทพฯ ให้ช่วยพาไปหาซื้อของเก่าตามบ้าน ซึ่งจะเป็ประเภทถ้วยชามโบราณ เครื่องสังคโลก และ เครื่องเบญจรงค์

สีล้น 5 สีนำสู่ความงดงาม

พักสักจำเมาจากพ่อค้าขอเก่าที่ชำรุด มีตำหนิ ที่พ่อค้าเพราะไม่ได้ซ่อมแบบพ่อค้าอื่นในการซ่อม ทำให้งานออกมาพ่อค้าของเก่าและรับซ่อมขอทุกขั้นตอนต้องอาเป็นความชำนาญที่เพิ่มขึ้น

ภาพปูนปั้นเรื่องราวพุทธประวัติ

ปูนปั้น'เมืองมรดก ศิลป์'เบญจรงค์'

หลวงพ่อองค์ใหญ่ริมน้ำ

ในการซ่อม ทำให้สามารถสร้างสรรค์สินค้าใหม่ขึ้นมา ที่เลียนแบบลวดลายเก่าได้อย่างเหมือนจริงและสวยงาม เรียกว่าอาคัย ประสพการณ์ล้วน ๆ

คุณดาวรัตน์ เล่าต่อว่า ตอนนั้นงานที่ทำขึ้นมาเรียกว่า เบญจรงค์เทียม เวลามีคนมาซื้อก็จะบอกว่าเป็นของเทียม มีอยู่คนหนึ่งเขาก็ซื้อแล้วเอาไปหลอกขายที่กรุงเทพฯ ในราคาแพงกว่าที่ซื้อจากร้านหลายเท่า บางชุดเป็นหมิ่น บางชุดขายเป็นแสน แต่ซื้อจากร้านไป 3,000-4,000 บาทเท่านั้น แต่ก็ทำได้ไม่นาน เวิร์กตามทัน เสียชีวิต ครอบครัวก็แย่งลง

จากตรงนี้ ด้วยความสนใจในศิลปะโบราณวัตถุ จึงทำให้มีการศึกษาเพิ่มเติมอย่างจริงจังเกี่ยวกับการทำเบญจรงค์แท้ ตั้งแต่การขึ้นรูป การเผา การเคลือบ การเขียนลาย และการลงสี ตามกรรมวิธีดั้งเดิมแท้ ๆ ซึ่งปัจจุบันคุณดาวรัตน์ได้ให้ลูก ๆ หลาน ๆ เข้า

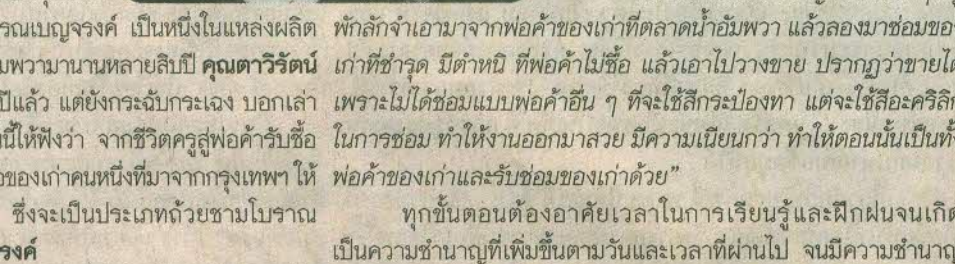
หลวงพ่อดององค์ใหญ่ริมน้ำ

เครื่องเบญจรงค์อันงดงาม

สีส่น 5 สีนำสู่ความงดงาม

แบบลวดลายเก่าได้อย่างเหมือนจริงและสวยงาม เรียกว่าอาศัยประสบการณ์ล้วน ๆ

คุณตาวีรัตน์ เล่าต่อว่า ตอนนั้นงานที่ทำขึ้นมาเรียกว่าเบญจรงค์เทียม เวลามีคนมาซื้อก็จะบอกว่าเป็นของเทียม มีอยู่คนหนึ่งเขาก็ซื้อแล้วเอาไปหลอกขายที่กรุงเทพฯ ในราคาแพงกว่าที่ซื้อจากร้านหลายเท่า บางชุดเป็นหมิ่น บางชุดขายเป็นแสน แต่ซื้อจากร้านไป 3,000-4,000 บาทเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้นาน เสร็จกรรมตามทัน เสียชีวิต ครอบครัวก็แย่งลง

จากตรงนี้ ด้วยความสนใจในศิลปะโบราณวัตถุ จึงทำให้มีการศึกษาเพิ่มเติมอย่างจริงจังเกี่ยวกับการทำเบญจรงค์แท้ ตั้งแต่การขึ้นรูป การเผา การเคลือบ การเขียนลาย และการลงสี ตามกรรมวิธีดั้งเดิมแท้ ๆ ซึ่งปัจจุบันคุณตาวีรัตน์ได้ให้ลูก ๆ หลาน ๆ เข้า

มาดูแลบริหารจัดการ แต่ยังเป็นผู้ดูแลหลักในเรื่องการผสมสีเพื่อให้ได้เฉดและโทนสีที่ต้องการ

“สีเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชิ้นงานแต่ละชิ้นสวยงาม แม้จะมีสีที่มีคุณภาพจากต่างประเทศมาขายในไทย แต่เหนือสิ่งอื่นใดคือ เทคนิคการผสมสี จะผสมอย่างไรให้ได้อย่างที่เรากำลังทำ เมื่อนำชิ้นงานไปเผาแล้วสีไม่เพี้ยนไป ซึ่งตรงนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย”

คำว่า เบญจรงค์ มาจาก สี 5 สี ได้แก่ สีเขียว สีแดง สีเหลือง สีดำ และสีน้ำเงิน โดยจะต้องทำเฉดสีให้เหมือนกับธรรมชาติ อย่างดอกไม้ ใบไม้ ซึ่งมีหลายเฉดสีด้วยกัน ตรงนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ถ้าใช้สีที่ซื้อมาเลย เฉดสีก็ใช้ได้ แต่ไม่เหมือนกับที่ผสมเอง ซึ่งสีที่ผสมเองจะได้ความนิ่มนวลมากกว่า รวมทั้งยังทำให้ผลงานมีเอกลักษณ์

การจะทำเครื่องเบญจรงค์ ไม่ว่าจะเป็นถ้วย ชาม หรือสิ่งของอื่น ๆ ให้ออกมาสวยงามนั้น จะต้องใช้ทั้งการสะสม

ประสบการณ์ในการทำงาน มุมมองทางศิลปะ และที่สำคัญ ความละเอียดอ่อน จึงจะทำให้เกิดชิ้นงานที่สวยงามได้ คนที่จะเข้ามาทำงานตรงนี้จะต้องมีใจรักเป็นทุน มีความอดทนในการฝึกหัดเขียนลายเพื่อสะสมความชำนาญในเรื่องของฝีมือให้เกิดขึ้น โดยที่นี้จะเขียนลายโบราณเป็นหลัก เพราะลูกค้าส่วนใหญ่จะสั่งงานตามลายต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม หรือเอาของที่มีอยู่มาให้ทำตามนั้น

“เมื่อได้สัมผัสสัมผัสกับของเก่าบ่อย ๆ เข้า ทำให้เข้าใจความรู้สึกว่านี่คือการซื้อขายงานศิลปะของช่างโบราณที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อโยธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ ที่ทำได้ยากในปัจจุบัน”

จากนั้นก็หันมาซื้ออาชีพรับซื้อของเก่ากับเขาบ้าง ไปหาซื้อของจากชาวบ้าน และเริ่มศึกษาหาความรู้จากหนังสือที่เกี่ยวกับประวัติของเก่าต่าง ๆ รวมถึงสนใจในสีส่นความงามของเครื่องเบญจรงค์ จึงทำให้มีความรู้เรื่องเครื่องลายเบญจรงค์เพิ่มขึ้นด้วย

ของเก่าที่รับซื้อมาบางชิ้นบางอันก็ชำรุดหรือแตกหัก จึงต้องหาวิธีและเทคนิคต่าง ๆ มาซ่อมแซมให้เหมือนเดิมมากที่สุด รวมทั้งศึกษาเรื่องของการผสมสีให้เหมือนของเก่าด้วย เพื่อซ่อมแซมในส่วนที่ลวดลายที่ขาดหายไป

“วิธีการซ่อมเครื่องเบญจรงค์แรก ๆ ครู

ประสมการณ์ในการทำงาน มุมมองทางศิลปะ และที่สำคัญ ความละเอียดอ่อน จึงจะทำให้เกิดชิ้นงานที่สวยงามได้ คนที่จะเข้ามาทำงานตรงนี้จะต้องมีใจรักเป็นทุน มีความอดทนในการฝึกหัดเขียนลายเพื่อสะสมความชำนาญในเรื่องของฝีมือให้เกิดขึ้น โดยที่นี้จะเขียนลายโบราณเป็นหลัก เพราะลูกค้าส่วนใหญ่จะสั่งงานตามลายต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม หรือเอาของที่มีอยู่มาให้ทำตามนั้น

“เมื่อมีฝีมือ ความเพียรพยายาม ความสุข ก็จะตามมาในการทำงาน งานก็จะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ราบรื่น มีความประณีต มีคุณภาพ” คุณตาวีรัตน์ กล่าว พร้อมทั้งบอกว่า งานแต่ละชิ้นใช้เวลาทำแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของลาย ถ้าเป็นงานชิ้นเล็ก อย่างถ้วยกาแฟ ชุดหนึ่งจะใช้เวลาเขียนลายและลงสีประมาณ 3-4 วัน จากนั้นนำเข้าเตาเผาอีก 6-7 ชั่วโมง แต่ถ้าชิ้นงานที่มีความต่อเนื่องของลายที่ยาก ก็จะใช้เวลามากกว่านี้

งานทุกชิ้นของที่นี่ยังคงใช้กรรมวิธีผลิตเครื่องถ้วยชามเบญจรงค์ที่ใช้ฟืนดินสืบทอดการลงสีแบบโบราณ งานเพ่งที่สี รวมถึงคุณภาพของน้ำทองที่มีอายุการใช้งานนาน ทำให้แต่ละผลงานใช้เวลาค่อนข้างนาน โดยมีคุณตาวีรัตน์เป็นผู้สั่งสอนสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้ผลงานที่ออกมาใกล้เคียงกับของโบราณ เป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาด รวมทั้งยังเป็นแหล่งให้ความรู้แก่คณะนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปอีกด้วย...

ที่นี่สมุทรสงคราม เป็นทั้งอีกหนึ่งแหล่งรวมสิ่งมรดกและสืบสานคุณค่าหัตถศิลป์ไทยให้คงอยู่คู่ไทยสืบต่อไป...